

Afrikako Txerri-Izurria (ATI)

Afrikako txerri-izurria mugaz gaindiko gaixotasun biriko larria da. Txerri-espezieiari baino ez dio eragiten (etxeoko txerriak eta txerri basatiak), eta mundu-mailan galera ekonomiko eta ekoizpen-galera handiak eragiten ditu. Derrigor jakinarazi behar den animalia-gaixotasuna da, eta ez die pertsonei eragiten.

Haren aurkezpen klinikoa txerri-izurri klasikoaren eta gaixotasun komun askoren oso antzekoa da, besteak beste salmonellosiaren oso antzekoa; hortaz, laborategian egin behar da diagnostikoa.

Bizirik edo hilda dauden etxeoko txerri eta txerri basatien bidez hedatzen da, baita haien produktu eratorrien bidez ere. Gainera, akainen bidez eta kutsatutako pentsu edo fomiteen bidez (oinetakoak, jantziak, ibilgailuak, labanak, ekipoak, etab.) transmititu daiteke, ingurumenean erresistentzia handia baitute.

Prebenitzeko, inportazio-politika egokiak eta biosegurtasun-neurriak hartu behar dira, batik bat, fauna basatiarekin kontaktua egon daitekeenean. Kontrolatzeko, animaliak hil behar dira.

Gaur egun, ez dago Afrikako txerri-izurriaren kontrako txerto baimendurik (txerri-izurri klasikoaren aurka ez bezala).

Afrikako txerri-izurria oso animalia-gaixotasun kutsakorra da. *Asfarviridae* familiako **Asfivirus generoko ADN birus batek eragiten du**. Birus horrek txerri-espezie guztiak gaixotzen ditu (etxeokoak zein basatiak) eta koadro hemorragiko larria eragiten die, Afrikako txerri basatietan izan ezik (adibidez: fakokeroak). Horiek gordailu baino ez dira izaten eta ez dute infekziorik izaten itxuraz. Birusak *Ornithodoros* generoko akain bigunak ere kutsatzen ditu. Horiek birusaren ostalari naturalak izaten dira, eta bektore biologiko gisa jarduten duten birusen gordailu dira.

Andui batzuek hainbat koadro eragin ditzakete, eta hilkortasun- eta gaixotze-tasak % 100etik hurbil egon daitezke. Ez dago loturarik Afrikako txerri-izurria eragiten duten birusen eta txerri-izurri klasikoa (TIK) eragiten dutenen artean. Azken horiek *Flaviviridae* familiako Pestivirus generokoak dira.

Etxeko txerriak eta basatiak, hala nola basurde garatxodunak, Europako basurdeak eta amerikar basurdeak

Bai, ATI Animalien Osasunaren Mundu Erakundearen (OIE) Lurreko Animalien Osasun Kodean jasota dago eta **derrigor jakinarazi behar da**.

ATI ez da arriskutsua osasun publikoarentzat: **ez da ZONOSI bat; hortaz, EZ die gizakiei eragiten**.

PPak mundu mailako banaketa du, Afrika, Europa eta Asiako 50 herrialde baino gehiagotan dago 2007tik.

Amerikan agertu berria da; Dominikar Errepublikako etxeoko txerrietan, 2021eko uztailaren 28an, 1980ko hamarkadatik Mendebaldeko hemisferioan baieztatutako lehen kasua izan zelarik.

1. Irudia. "Animación: Global ASF spread since 2014" - Europako Batzordea

Gaixotasun honek mundu osoan izan duen agerraldiari buruzko informazio berriagoa eta

zehatzagoa lortzeko, munduko informazio zoosanitarioari (WAHID) buruzko OIEren datu-basearen interfazea kontsulta daiteke:

ATIren epidemiologia konplexua da, eta hainbat faktoreren arabera aldatzen da, hala nola: ekoizpen-sistemaren mota, akainak dauden ala ez, txerri basatiak dauden ala ez, eta gizakiaren jokaera.

Honako hauek dira transmititzeko bideak:

Zuzena: etxeke txerri eta txerri basati osasuntsu eta kutsatuen arteko zuzeneko kontaktua.

Zeharkakoa:

- kutsatutako gaiak irenstea, besteak beste: birusarekin infektatutako haragia duten elikagaien hondakinak (3-6 hilabetez mantentzeko infektzio-gaitasuna prestatu gabeko txerri-produktuetan), pentsuak edo hondakinak.
- mekanikoa edo bektore biologikoen (adibidez, *Ornithodoros* generoko akain leunak) ziztada.
- Jariakinekin eta irazpenekin kutsatutako fomiteak, lokalak, ibilgailuak, tresnak, arropa barne.

Bektorearen barruan: akainetan transmisio transestadiala, transobarikoa eta sexuala gertatzen da.

Iturri hauek dira *hedatzeko bideak*:

- Gaixotutako eta hildako animalien odola, ehunak, sudurreko eta ahoko isurpenen jariakin eta irazpenak, ingurumenean erresistentzia eta iraunkortasun handia baitute.
- Infektzio akutuetatik edo kronikoetatik sendatu diren animaliak iraunkor bihur daitezke, eta birusen eramaile izan daitezke, batez ere Afrikako txerri basatiak, eta eremu endemikoetako etxeke txerri eta txerri basatiak.
- *Ornithodoros* generoko akain leunak.

Birusaren birulentziaren eta txerri-espezie edo motaren arabera, honako koadro kliniko hauek egon daitezke: bat-bateko heriotza sintoma gutxirekin

- Sukarra (40,5-42 ° C).
- Azala gorritzea (txerri zuriak) zati distaletan (belarrien eta isatsaren puntak, eta gorputz-adarrak) eta torax eta abdomenaren gune bentranean.
- Anorexia, apatia, zianosia eta koordinazio-eza heriotzaren aurreko 24-48 orduen barruan.
- Pultsu eta arnasketa-maiztasun handiagoa.
- Gorakoak, behekoak (batzuetan odolarekin) eta begi-isurpenak egon daitezke, baita abortuak ere txerri ernalduetan.
- Heriotza 6 eta 13 egun bitartean, edo 20 egunera arte. Etxeko txerrietan, heriotza-tasa % 100etik gertukoa da maiz.
- Sintomak ez dira hain gogorak: sukar arina, jateko gogo txikiagoa eta depresioa.
- Abortua txerri ernalduetan.
- Gaixotasunak 5 eta 30 egun artean irauten du.
- Heriotza 15 eta 45 egun bitartean. Heriotza-tasa txikiagoa da, baina aldakorra da oso % 30 eta % 70 artean.
- Hainbat sintoma: pisu-galera, tenperatura-mutur irregularrak, arnas-sintomak, nekrosia azalean, azaleko ultzera kronikoak, artritisa.
- Perikarditisa, biriketako atxikidura, artikulazioen inflamazioa.

- 2-15 hilabete artean garatzen da.
- Heriotza-tasa txikia.
- Bizirik iraun duten gutxi batzuk birusaren eramaile bihur daitezke betiko.

ATIaren susmoak sintoma klinikoek behaketan oinarritu daitezke, baina diagnostikoa baieztatu egin behar da laborategiko proben bidez, zehazki gaixotasun hau TIK gaixotasunetik bereizteko:

Diagnostiko diferentziala: beharrezkoa da laborategian baieztatzea beste gaixotasun batzuk baztertzeko, hala nola txerrien ugalketa- eta arnasketa-sindromea (PRRS), txerrien min gorria, salmonellosia, Aujeszky-ren gaixotasuna, pastelerosia edo beste gaixotasun septizemiko batzuk.

Laborategiko diagnostikoa:

- *Birusa identifikatzea landa-lagin osoen sorta batetik abiatuta, bereziki honako hauetatik:* sukhar-fase goiztiarrean jasotako EDTA duen odola, barea, gongoil linfatikoak, amigdalak, birrikak, giltzurrunak eta hezur-muina. Horien laginak honako hauen ondoren hartuko dira: kultibo zelularraren inokulazioa, hemoadsortzio-proba (HAD), antigenoen hautematea immunofluoreszentiaren bidez (FAT) edo birusaren genoma hautemateko PCR bidez.
- *Proba serologikoak:* infekzioaren osteko 8 eta 21 egun artean jasotako seruma eriondoko animalietan (entzimek lotutako proba immunosorbentea, antigorputz fluoreszenteen zeharkako proba (IFA), immunotransferentzia-proba (IBT) edo immunoperoxidasa-tindaketa (IPT).

Gaixotasuna ez duten herrialdeetan, prebentzioa inportazio-politika egokiak eta biosegurtasun-neurri egokiak hartzearen mende dago, txerri bizi eta txerri-produktu kutsatutako Afrikako txerri-izurrik gabeko guneetan sartzea eragotziko dutenak. Horrek hau dakar:

1. kaltetutako herrialdeetatik datozen abioi, itsasontzi edo ibilgailuetako elikagaien hondakinak behar bezala deuseztatzen direla bermatzea.
2. infektatutako herrialdeetatik datozen txerri bizien edo txerri-produktuen inportazio ilegalak ikuskatzea.

EBn derrigor jakinarazi behar den gaixotasuna denez: tratamendua ez da baimentzen, eta gaur arte ez dago baimendutako txertorik.

Agerraldietan eta kaltetutako herrialdeetan, zaila izan daiteke AParen kontrola, eta egoera epidemiologiko espezifikora egokitu beharko da. Susmoren bat izanez gero, albaitaritza-zerbitzu ofizialei jakinarazi beharko zaie, premiaz.

Gaixotasunaren aurkako borroka honako estrategia hauen konbinazioan oinarritzen da:

- Gorpuak ustiatzen eta suntsitzen ari diren txerri guztiak berehala hiltzea.
- Ikerketa epidemiologiko xehatua, arakagarritasunarekin eta zaintzarekin, kutsatze-iturria eta gaixotasunaren hedapen-bideak zehazteko.
- Txerrien eta haien produktuen mugimendu kontrolatuak, mindak eta adierazitako eremuetan kutsatuta egon daitezkeen animalien maneiuarekin lotutako material guztia, birusa zabal ez dadin.
- Kutsatuta egon daitezkeen instalazio, material eta garraio-ibilgailuen biosegurtasun, desinfekzio eta desintsektazio neurri zorrotzak.
- Ereku infektatuak eta gaixotasunik gabekoak ezartzeko zonifikazioa, bai eta lurralde-zatiketzea ere, gaixotasuna transmititzeko arriskua izan dezaketen ibilgailuen mugimenduak kontrolatzeko.

- Bektoreek gaixotasun hori mantentzeko eta zabaltzeko duten eginkizunagatik, arreta berezia eskainiko zaie honako hauei:
  - Basurdeak, erasandako eremuko populazioen azterketa eta kontrola: basurdeen populazio-dentsitatea kontrolatzea eta biosegurtasun-maila baxuko txerri-ekoizpeneko sistemekiko interakzioa. Basurdeen populazioa ezagutzea eta ondo maneiatzea, eta Albaitaritza Zerbitzuen eta basafaunaren eta basafaunaren agintarien arteko koordinazio ona beharrezkoak dira Afrikako txerri-izurria modu arrakastatsuan prebenitzeko eta kontrolatzeko.
  - G^o *Ornithodoros erraticus* kaparrak: presentziaren ikerketa.
- [EFSA- Información sobre la PPA](#)
- [EFSA video: African swine fever in Belgium: Can fences control spread?](#)
- [Interporc: Vídeo sobre medidas para prevenir, vigilar y evitar la entradas de la Peste Porcina Africana](#)
- [MAPA-Información sobre la PPA](#)
- [Comisión Europea-Sanidad Animal: Información sobre la PPA](#)
- [Comisión Europea: State of play of African swine fever, 27 October 2020](#)
- [OIE - Información sobre PPA](#)
- [Buscador legislación](#) - ELIKA
- [Directiva 2002/60/CE](#)
- [Decisión de Ejecución\(UE\) 2020/1270](#)
- [Decisión de Ejecución\(UE\) 2014/709](#)
- [Real Decreto 526/2014](#)
- [Real Decreto 546/2003](#)